

Kaynak gösterme / How to cite this article:

Kaşlı, E. (2022). Suriyelilerle ilgili çalışmalarda “göç ve suç” yerine “yabancı suçluluğu” kullanılması üzerine kavramsal bir tartışma. *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 20-32. doi: 10.38122/ased.61.2

Makale Geçmişi / Article History

Alındı (Received): 08/07/2021

Düzeltilme alındı (Received in revised form): 04/01/2022

Kabul edildi (Accepted): 22/03/2022

Suriyelilerle İlgili Çalışmalarda “Göç ve Suç” Yerine “Yabancı Suçluluğu” Kullanılması Üzerine Kavramsal Bir Tartışma ¹

Enver Kaşlı ²

Öz: Suriyelilerin kitlesel göçüyle birlikte Türkiye’de son dönemlerde göç ve suçluluk ilişkisi konusunda yapılan araştırmaların arttığı görülmektedir. Bu araştırmalarda yaygın olarak “göç ve suç” ifadesi kullanılmaktaysa da bu ifadeye yönelik çeşitli eleştiriler yapmak mümkündür. Göç ve suç ilişkisi çok yönlü bir kavramdır, göçmenler tarafından işlenen suçların yanı sıra göçmenlerin mağduriyeti de göç ve suç ilişkisi kapsamına dahildir. Göçle ilgili çalışmalarda göç hakkında çok farklı sınıflandırmalar yapılabildiği için göç ve suç ilişkisi kavramında muğlaklık olabilmektedir. Ayrıca göç kavramının yasal tanımı, geçici koruma statüsündeki Suriyelileri de kapsamamaktadır. Göç ve suç ilişkisi yerine yabancı suçluluğu; tek yönlü bir kavramdır, kavram sınırları belli olup açıktır ve geçici koruma statüsündeki kişileri kapsamaktadır, hali hazırdaki kanunlarla ve istatistiklerle uyumludur. Sonuç olarak Suriyelilerle ilgili Türkçe yapılan çalışmalarda “göç ve suç” yerine yabancı suçluluğunun daha doğru bir tercih olduğu değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç ve suç, yabancı suçluluğu, göçmen, suriyeliler, yabancı

A Conceptual Discussion On “Foreign Criminality” Instead Of “Migration And Crime” In The Studies About Syrians

Abstract: After mass migration of Syrians, the number of studies about migration and crime has been increasing recently in Turkey. Even though use of “migration and crime” is common in these studies, some criticism may be directed this conceptualization. “Migration and crime” is multidimensional, this concept may be used not only to express the crimes committed by the foreigners but also foreigner victimization. Because migration studies classify migration concept for different types, migration and crime may be ambiguous. However, the legal definition of migration doesn’t involve Syrians under temporary protection. Foreign criminality instead of migration and crime is unidimensional, extent of the concept is clear, involves the foreigners under temporary protection, complies with legal definitions and formal statistics. As a result, it seems that foreign criminality is more proper than “migration and crime” for Turkish studies.

Keywords: Migration and crime, foreign criminality, migrant, syrians, foreigner

Summary

Crime can be defined as violation of criminal laws. Even though there has been crime in social life all times, the nature and number of crime has been changing depending on social, economic and technologic developments. One of the factors affecting of crime is migration. For a long time, the relation between crime and migration has been studied whether migration increases the number of crimes or not. Especially after Syrians mass migration to Turkey, the number of studies about migration and crime has been increasing recently in Turkey. Even though use of “migration and crime” is common in these studies, some criticism may be directed this conceptualization. Both of the “migration” and “crime” can be defined differently at ordinary Turkish language, sociologically

¹Bu çalışma Enver KAŞLI tarafından 2021 yılında hazırlanan “Türkiye’deki Suriyelilere Yönelik Suç Haberlerinin Suç Korkusu ve Yabancı Suçluluğu Açısından Analizi” adlı doktora tezinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

²Dr., Ankara Emniyet Müdürlüğü, kaslienver@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-7738-1233.

and legally. For example, while migration may be defined subject to temporally-permanently, legal-illegal, regular-irregular, internal-external migration sociologically, the legal definition of migration includes regular migrants, irregular migrant and international protection and doesn't include temporary protection which defines the legal status of Syrians in Turkey. However, the concept of "migration" was used to express domestic migration before Syrians mass migration while the same "migration" was used to express immigration to Turkey from another country after Syrians mass migration. Because immigration studies classify migration concept for different types, migration and crime may be ambiguous. In addition to this, "migration and crime" is multidimensional concept which may be used not only to express the crimes committed by the foreigners but also foreigner victimization. Foreign criminality instead of migration and crime is unidimensional concept which may be used only to express the crimes committed by the foreigners. The definition of foreign criminal is clear legally if the offender doesn't have Turkish citizenship, these crimes consist of foreign criminality. However foreign criminality involves Syrians under temporary protection legally while migration doesn't involve. Furthermore, measuring foreign criminality complies with formal statistics. As a result, it seems that foreign criminality is more proper than "migration and crime" for Turkish studies.

1. GİRİŞ

Suç; en genel tanımıyla kanunların "suç" olarak belirlediği fiillerin, fail tarafından mağdura yönelik işlenmesidir. Her suç, doğrudan mağdurlarının yanı sıra birçok insanın daha bu olaydan olumsuz etkilenmesine neden olabilmektedir. İnsan davranışına bağlı olarak ortaya çıkan ve bir insan fiili olan suç, tüm toplumlarda tarihin her döneminde var olduğu gibi toplum hayatındaki sosyal, ekonomik, teknolojik gelişmelere bağlı olarak da değişmektedir. Suçu ve suçluluğu etkileyen olgulardan birisi de göçtür.

Göçün hukuki, sosyal, ekonomik, uluslararası ilişkiler ve güvenlik gibi boyutlarını inceleyen çeşitli araştırmalar uzun bir süredir yapılmaktadır. Göç edenler, geldikleri yerlerde kasıtlı olarak, kanunları bilmeyerek veya uyum sürecinden kaynaklanan nedenlerle çeşitli suçlar işleyebildiği için göçün, suçluluk yönünden toplum hayatındaki etkileri de tartışılmaya devam etmektedir. Suçluluğa etki eden nedenler, kriminolojinin temel konuları arasında yer aldığından dolayı suçlulukla ilişkili olarak cinsiyet, işsizlik, mevsimler, iklim, medeni hal, ırk, yaş, meslek, din, müzik gibi birçok faktör incelenebilmektedir(Artuk ve Alşahin, 2018: 330-378). Göç hareketlerinin yaygınlaşması ve bir ülkeden başka bir ülkeye göç edenlerin sayısındaki artışa bağlı olarak suçluluk ve yabancılık ilişkisi hakkında da yaklaşık yüz yıldır araştırmalar yapılmaktadır(Bui, 2009: 179).

Türkiye'de son dönemlerde yabancılık ve suçluluk ilişkisi konusunda yapılan araştırmaların Suriyelilerin kitlesel göçüyle birlikte arttığı görülmektedir. Suriyelilerle ilgili kriminolojik araştırmalarda yaygın olarak "göç ve suç" ifadesinin tercih edildiği görülmekteyse de bu ilişkinin kavramsallaştırılmasında "yabancı suçluluğu" ifadesinin daha uygun olacağı düşünülmektedir. Bu amaçla çalışmada ilk olarak "göç ve suç" ifadesine yönelik eleştiriler yapılarak, yabancı suçluluğu

kavramı açıklanıp Suriyelilerle ilgili çalışmaları da kapsayan yabancılık ve suçluluk ilişkisi konusunda yapılan çalışmalarda “yabancı suçluluğu” ifadesinin doğruluğu incelenmiştir.

2. “Göç ve Suç” İfadesine Yönelik Eleştiriler

Göç ve suç ifadesi, kriminolojik çalışmalarda göçün suçla ilişkisini ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu ifadede geçen “göç” ve “suç” kelimeleri gündelik hayatta birçok anlamda kullanılabildiği gibi sosyoloji ve hukuk açısından farklı terim anlamları bulunmaktadır. Göç ve suç ifadesine yönelik eleştiriler için bu kelimelerin anlamlarına değinmekte fayda vardır.

Göç, en basit tanımıyla bir yerden başka yere gitmektir. Bu hareketlilik, fiziki yönünün yanı sıra birçok yönden toplumu ilgilendirmektedir. Göç eden kişiye de göçmen denilmektedir. Göç kelimesi güncel Türkçede ekonomik, toplumsal ve siyasi nedenlerle bireysel veya toplu olarak bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka yere gitme, taşınma, hicret, bir evden başka eve taşınma, taşınırken götürülen eşyalar, bazı hayvanların çeşitli nedenlerle yer değiştirmesi olmak üzere dört anlama gelmektedir(TDK, 2021a). Sosyoloji sözlüğünde göç kelimesine bakıldığında sosyolojik göç araştırmaları, iç göç ve göç zinciri kavramlarına yönlendirmeler yapılmaktadır(Marshall, 2005: 277). Sosyolojik göç araştırmaları maddesindeki açıklamalarda ise “Göç (az veya çok) bireylerin ya da grupların sembolik veya siyasi sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara doğru kalıcı hareketini içerir” denilmektedir(Marshall, 2005: 685). Sözlükte bu maddeyle ilgili açıklamalarda göçle ilgili itici faktörler, çekici faktörler, ülkeler ve bölgeler arası göç, akrabalık ilişkileri konularında açıklamalar yapılmaktadır(Marshall, 2005: 685-686). Göçle ilgili çalışmalarda göçün geçici veya kalıcı olup olmadığı, hangi nedenle yapıldığı, hangi amaca ulaşmak için yapıldığı, göç edenlerin sayısı, bir ülke içinde olup olmadığı, kanunlara uygunluğu gibi birçok ölçüte göre farklı tanımlamalarla karşılaşmak mümkündür. Göç kelimesinin bu derece çok boyutlu olması, kavram hakkında yapılan tanımların muğlak olmasına neden olabildiği gibi bu tanım hakkında uzlaşılmış bir tanıma ulaşmayı da zorlaştırabilmektedir. Hukuk açısından ise göç kelimesi 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda(YUKK) tanımlanmıştır. Bahse konu tanımlamaya göre “Göç: Yabancıların, yasal yollarla Türkiye’ye girişini, Türkiye’de kalışını ve Türkiye’den çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye’ye girişini, Türkiye’de kalışını, Türkiye’den çıkışını ve Türkiye’de izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göçü ve uluslararası korumayı” ifade etmektedir(YUKK m.3).

Göçün, suç yönünden toplum hayatındaki etkileri de tartışılmaya devam etmektedir. Suç; en genel tanımıyla kanunların “suç” olarak belirlediği fiillerin, fail tarafından mağdura yönelik işlenmesidir. Suç kelimesi güncel Türkçede törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış, yasalara aykırı davranış,

cürüm olmak üzere iki anlamda kullanılmaktadır(TDK, 2021b). Sosyoloji sözlüğünde suç kelimesi, ihlal edilmesi durumunda devletin müdahale ederek meşru cezalandırma yapılan fiiller olarak tanımlanmaktadır(Marshall, 2005: 702). Hukuk açısından bakıldığında suç kavramı kanunda açıkça tanımlanmamış olsa da bir fiil, kanunda açıkça suç sayılmadıkça suç olarak cezalandırılması mümkün değildir(TCK m.2). Anlaşılacağı üzere bir fiilin suç olarak tanımlanmasında hukuki nitelendirmenin esas alınması gerekmektedir. Ceza kanunları tarafından yaptırım öngörülen fiiller suç oluştururken, herhangi bir yaptırım öngörülmeleyen fiiller suç oluşturmamaktadır. Suçun hukuki boyutu ceza hukukunu ilgilendirirken olgusal boyutu kriminolojiyi ilgilendirmektedir.

Kriminoloji, suçu bilimsel olarak inceleyen bilim dalıdır(Akıncı, 2004: 30-33; Miller, 2009: 2). Kriminolojinin çalışma alanı, ceza hukukunun suç tanımına göre şekillenmektedir. Ceza hukukçularına göre suç; kanun tarafından açıkça suç olarak sayılan ve işlenmesi durumunda yaptırım öngörülen fiildir. Kriminoloji literatürüne bakıldığında “göçmenler” tarafından işlenen suçlar incelenirken İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri ve çeşitli Avrupa ülkelerinde “göç ve suç” başlığının yaygın olarak kullanıldığı görülebilmektedir. Oysaki göçle ilgili araştırmalara bakıldığında birçok yönden farklı sınıflandırmalar yapıldığı ve göçle birlikte kullanılan çok sayıda kelime grubu olduğu görülmektedir. Göçle ilgili kavramlar hakkında Çağlar(2018) tarafından hazırlanan makale göç kavramının ne derece çok boyutlu olduğunu göstermektedir. Belirtilen çalışmaya göre göç hakkında; zaman yönünden geçici göç ve daimi göç, ülke sınırları açısından iç göç ve dış göç, göç etmeye karar verme açısından gönüllü göç ve zorunlu göç, kanunlara uygunluk yönünden düzenli göç ve düzensiz göç veya kanuna uygun(yasal) göç ve kanuna aykırı(yasadışı) göç şeklinde sınıflandırma yapmak mümkündür(Çağlar, 2018:30-39).

Türkiye’de göç ve suç hakkında hazırlanan çalışmalarda da “göç ve suç” kavramının sıkça kullanılmaya başlandığı görülebilmektedir. Bu konuda hazırlanan makale, tez, kitap gibi birçok çalışmada göç ve suç, göç ve suç ilişkisi, iç göç ve suç ilişkisi, kentleşme ve suç ilişkisi, göç ve kriminalizasyon, göçmen ve suç ilişkisi, göç ve güvenlik ifadeleri kullanılabilir. Bu çalışmaların bir kısmı ülke içindeki kırsaldan kente göçle ilgiliyken bazıları başka bir ülkeden göç edenlerin suçluluğuyla ilgilidir. Suriyelilerin Türkiye’ye kitlesel göçüne kadar olan dönemde göç ve suç ilişkisi kapsamında kırsal bölgelerden kentlere göç ile suç arasındaki ilişkiye odaklanılırken daha sonraki süreçte göç ve suç ilişkisi kapsamında başka ülkelerden Türkiye’ye göç ve suç ilişkisi incelendiği görülmektedir. Hem ülke içindeki göç hem de başka ülkelerden gelen göçle ilgili çalışmalarda “göç” kavramının kullanılmasında İngilizce terminolojinin sadece göç olarak eksik tercüme edilmesinin de rolü olduğu değerlendirilmektedir.

Yukarıda yer verilen açıklamalar doğrultusunda bakıldığında göç kavramının çok boyutlu olması, ülkemizde kriminoloji alanında yapılan çalışmalarda yabancı eserlerin etkili olması ve göç kelimesinin hukuki anlamı dikkate alındığında Suriyelilerle ilgili kriminolojik çalışmalarda “göç ve suç ilişkisi” kavramının doğru olmadığı görülmektedir. Bu eksikliğin sebeplerini aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:

- Göç ve suç ilişkisi çok yönlü bir kavramdır. Göç ve suç ilişkisi denildiğinde bu ifadenin sadece yabancılar tarafından işlenen suçları kapsadığını söylemek mümkün değildir. Göç ve suç ilişkisi, yabancılar tarafından işlenen suçların yanı sıra yabancılara karşı işlenen suçları, yani yabancı mağduriyetini de kapsayabilecek şekilde de kullanılması mümkündür. Dolayısıyla göç ve suç ilişkisini sadece suç işleyen faille özgü kılan bir neden yoktur. Ayrıca göç ve suç ilişkisinin sadece “fail” yönüyle incelenmesi eleştirilen hususlardan olup yabancı suçluluğuna gösterilen ilginin yabancı mağduriyetine gösterilmediği belirtilmektedir. Son dönemlerde yabancı mağduriyetinin nedenleri ve boyutları üzerine araştırmalar da yapılmaktadır(Bui, 2009: 179).
- Göç kelimesinin hukuki anlamı sosyolojik anlamından farklıdır. Göç konusunda yapılmış çalışmalarda bahsedildiği üzere göçle ilgili bireysel göç, kitlesel göç, iç göç, dış göç gibi birçok alt kavramın türetildiği görülmektedir. Dolayısıyla göç ve suç ilişkisi denildiğinde buradaki göç hangi tür göçtür farklı anlamlar çıkarmak mümkündür. Nitekim Suriyelilerin gelişinden önceki ve sonraki dönemlerde hazırlanmış eserlerde göç kavramının farklı anlamlarda kullanıldığı görülebilmektedir. Yine ülkemizde göç yönetimini düzenleyen YUKK’daki tanımlamaya göre göç denildiğinde sadece yabancılara Türkiye’ye yönelik göç faaliyetlerinin benimsendiği görülebilmektedir.
- Göç ve suç ilişkisi kapsamında bazı eserlerde göç yerine göçmen kavramı kullanılarak göçmen ve suç ilişkisinden bahsedilmektedir. Göçmen kelimesinin de hukuki anlamı sosyolojik anlamından farklıdır. Göç eden kişiye göçmen denilmektedir. Göç kelimesine benzer olarak göçmen kelimesi de 5543 sayılı İskân Kanunu’nda “Göçmen: Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır” şeklinde tanımlanarak(m. 3) hukuki anlamı, sosyolojik anlamından farklılaştırılmaktadır. Göçmen kelimesi YUKK’da açıkça tanımlanmamış olsa bile “düzensiz göçmen” şeklinde kullanıma rastlamak mümkündür(YUKK m.60/A). Göçmen kavramının hukuki bir sınırlamaya tabi tutulmadığı durumlarda farklı şekillerde tanımlanması mümkündür. Göçmen kavramı tanımlanırken yurt dışı doğum, yabancı vatandaşlık veya bir ülkeye geçici-sürekli kalma niyetiyle gelenler gibi birçok faktöre bağlı olarak değişik şekillerde tanımlanabilmektedir. Göçmen kavramındaki belirsizlikler göç ve suç ilişkisinde de belirsizliklere neden olabilmektedir. Göç ve suç ilişkisi arasındaki ilişkinin doğru bir şekilde tanımlanması için hukuki tanımlardan faydalanmanın önemli olduğu vurgulanmaktadır(Anderson ve Blinder, 2019: 2). Hukuki ortak bir tanım yerine farklı

dayanak noktalarını esas alan tanımlar benimsendiğinde göçe ilişkin tüm sayılar değişebilmektedir. Mesela göçmen; başka bir ülkede doğan, başka bir ülke vatandaşı olan veya ülkeye bir yıldan uzun süreli kalmak için gelen gibi farklı dayanak noktalarını esas aldığı anda ülkede kaç göçmen vardır, ülkede kaç göçmen suç işlemiştir, ülkede kaç göçmen hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmaktadır, ülkede kaç göçmen mahkum edilmiştir gibi sorulara verilen cevaplar değişebileceğinden dolayı göç ve suç ilişkisi doğru olarak tespit edilemeyecektir.

3. Suriyelilerle İlgili Çalışmalarda “Göç ve Suç” İfadesinin Kullanılmasına Yönelik Eleştiriler

Suriye’de 2011 yılında başlayan iç karışıklıklar sonrasında milyonlarca Suriyelinin Türkiye’ye gelmesiyle beraber yerleşik göç algısında değişimler yaşandığı gözlemlenmektedir. Suriyeliler ilk günlerde sınır illerinde yaşamaya başlamış zaman içinde ülkenin tüm şehirlerine dağılmıştır. Türkiye’de kalma süreleri uzadıkça halk arasında “Suriyeliler” adıyla zikredilmeye başlamışlar ve bu kişiler hakkında toplumda olumsuz düşünceler de dile getirilmiştir. Suriyelilere karşı olumsuz düşüncelerin bir kısmı, Suriyelilerin gelmesiyle birlikte suç sayılarının arttığı, bu kişilerin kamu düzenini ciddi manada ihlal ettiği iddiasına ilişkindir (Demirbaş, 2020: 247). Türkiye uzun bir dönemdir göç almasına rağmen diğer yabancılar tarafından işlenen suçlar, henüz yeteri kadar araştırılmadan ve tartışılmadan Suriyelilerin kısa bir zaman dilimi içinde Türkiye’ye gelerek farklı illerde yaşamaya başlamasından dolayı Suriyeli failer tarafından işlenen suçlar, diğer yabancılar tarafından işlenen suçlara kıyasla daha fazla gündem olabilmektedir. Başka bir ifadeyle Suriyeliler tarafından işlenen suçlar, diğer yabancılar tarafından işlenen suçlara göre kamuoyunun daha fazla dikkatini çekebilmektedir. Suriyeliler tarafından işlenen suçların gündemde yer aldığı ve birçok akademik araştırmaya da konu olduğu görülmektedir.

Suriyelilerle ilgili çalışmalarda da “göç ve suç” başlığı altında veya Suriyeli göçmen/sığınmacı ve suç ilişkisi gibi ifadelerin kullanıldığı görülmekteyse de bu kavramın doğru bir tercih olmadığı değerlendirilmektedir. Bu tercihin neden doğru olmadığını anlamak için öncelikle Suriyelilerin hukuki statüsüne ve göç kelimesinin hukuki tanımına bakmak gerekmektedir. Bilindiği üzere Suriyelilerin hukuki statüsü, bu kişilerin Türkiye’ye ilk geldiği günlerde çokça tartışılmıştır. Suriyelilerin geldikleri ilk günlerde hukuki statü konusunda ciddi bir belirsizlik mevcut olduğu için haberlerde, köşe yazılarında ve birçok akademik çalışmada Suriyelilerin hukuki statüsü ifade edilirken oldukça farklı kavramlar kullanılmıştır. Suriyelilerle ilgili olarak mülteci, sığınmacı, sığınan gibi farklı adlandırmalarda bulunulmuştur. Geline nokta Suriyelilerin hukuki statüsü netleşmiştir. Suriye’de yaşanan çatışmalar nedeniyle Türkiye’ye gelen milyonlarca Suriyeliye geçici koruma statüsü verilmiştir, geri göndermeme ilkesine uygun hareket edilmiştir ve temel ihtiyaçları

karşılanmıştır(GİGM, 2017: 76). Hali hazırda Suriyelilerin bir kısmı Türk vatandaşı olmuş, bir kısmı vatandaşlık başvurusunda bulunmuşsa da büyük çoğunluk geçici koruma statüsündedir.

Suriyelilerin geçici koruma statüsünde olduğu anlaşıldıktan sonra Suriyelilerle ilgili çalışmalarda “göç ve suç” ifadesi tercihinin neden doğru olmadığını anlamak için daha önce bahsedildiği üzere göç kelimesinin hukuki tanımını incelemek gerekir. Konuyla ilgili mevzuata göre göç; düzenli göç, düzensiz göç ve uluslararası korumayı ifade etmektedir(YUKK m.3). Kanundaki bu tanımlama Suriyelilerin hukuki statüsünü ifade eden geçici korumayı kapsamadığı için hukuki tanımlamaya göre geçici koruma altında bulunanlar, kanuni olarak göç tanımına dahil değildir. Dolayısıyla Suriyeliler tarafından işlenen suçlarla ilgili hazırlanan eserlerde göç-suç ilişkisi kavramının tercih edilmesi ülkemizdeki kanuni tanımlamalarla örtüşmemektedir.

4. Yabancı Suçluluğu Kavramı

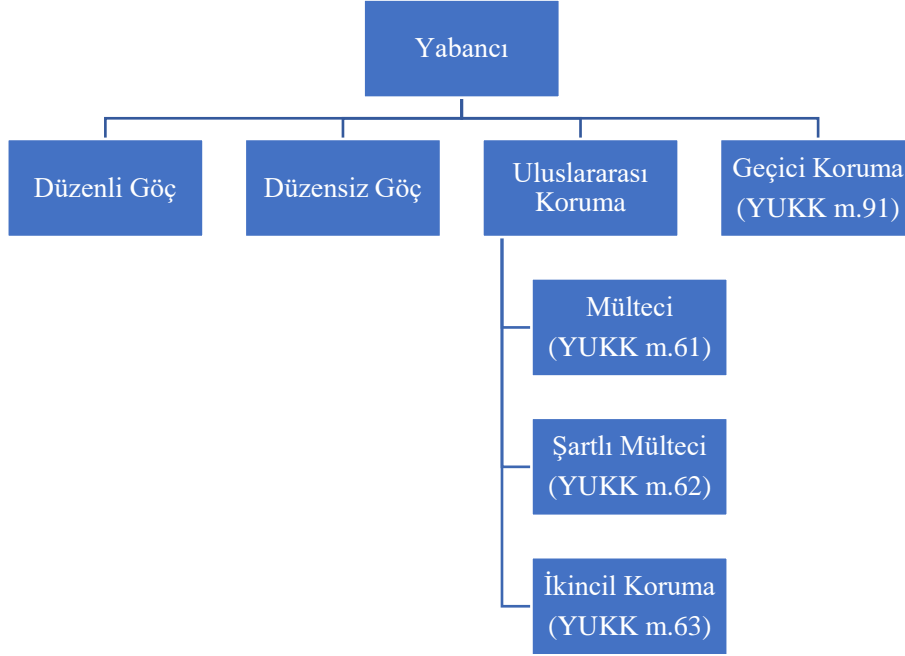
Yabancı suçluluğu, göç alan toplumlarda uzun süredir tartışılan önemli bir sosyal problemdir. Başka bir ülkeden gelip yeni bir hayat kurmak isteyen yabancılar, uzun süredir toplumda birçok sosyal sorunun sebebi olarak öne sürülmektedir. Yabancılar; toplumun iş imkânlarını çaldığı, hastane, eğitim gibi sosyal hizmetlerden faydalanma koşullarını kötüleştirdiği, fakirlik, fuhuş, suç gibi olumsuzluklara sebep oldukları gerekçesiyle istenmeyebilmektedir ve bu kişilerin karıştığı suç olayları kamuoyunun dikkatini daha çabuk çekebilmektedir.

Yabancı suçluluğu kavramının anlaşılması için öncelikle yabancıların tanımlanması gerekmektedir. Yabancı kelimesinin Türkçe sözlükte başka milletten olan, başka milletle ilgili olan, aileden ve çevreden olmayan, tanınmayan, aynı türden olmayan, bir konuda bilgisi olmayan, belli bir yere özgü olmayan gibi yedi farklı şekilde tanımlandığı görülmektedir(TDK, 2021c). Konumuzla ilgili olarak Türkçe sözlükteki “Başka bir milletten olan, başka devlet uyruğunda olan (kimse)” şeklindeki yabancı tanımı önem taşımaktadır. Sosyoloji sözlüğünde ise yabancı kelimesine yer verilmemiştir. Hukuki bir terim olarak yabancı, vatandaşlık hukukunun temel kavramlarından birisi olduğu için kanun düzeyinde tanımlanmıştır. 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’na(TVK) göre “Yabancı; Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi” ifade etmektedir(TVK m.3). Anlaşılacağı üzere vatandaşlık hukuku açısından yabancı kavramını oldukça açık ve basittir. Hukuki olarak vatandaş statüsüne sahip olmayan kişiler, yabancıdır.

Yabancıların, ülkeye giriş ve çıkışlarına yönelik düzenlemeler de göç tanımını oluşturmaktadır. Göç; düzenli göç, düzensiz göç ve uluslararası korumayı ifade etmektedir(YUKK m.3). Düzenli göç, yabancıların yasal yollarla Türkiye’ye girişini, Türkiye’de kalışını ve Türkiye’den çıkışını ifade etmektedir. Düzensiz göç, yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye’ye girişini, Türkiye’de kalışını,

Türkiye’den çıkışını ve Türkiye’de izinsiz çalışmasını ifade etmektedir. Uluslararası koruma ise mülteci(YUKK m.61), şartlı mülteci(YUKK m.62) ve ikincil koruma(YUKK m.63) kapsamında olan yabancıları ifade etmektedir. Geçici koruma altında bulunanlar ise kanuna göre göç tanımına dahil olmasalar bile bu kişilerin hukuki statüsü yabancıdır.

Şekil: Yabancı Kavramı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yabancı suçluluğu, Türkçe’de yeni bir kavram olup yabancı kişilerin işledikleri suçları kapsamaktadır. Suçluluk, kriminolojinin temel inceleme konuları arasındadır ve Türkçede özellikle çocuk suçluluğu kavramı içinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Türkiye’deki akademik eserlerde göç ve suç ilişkisi kavramının yaygınlaştığı görülürken, yabancı suçluluğu ifadesini birkaç kişi dışında tercih eden kimse olmadığını belirtmek gerekir. Kriminoloji adlı eserinde yabancı suçluluğunu ele alan Demirbaş, bu kavramın tanımını yapmamış, yabancı suçluluğunun Almanya’da yaşayan misafir işçiler ve sığınma talebinde bulunan kişilerle sınırlandırıldığını belirtmiştir(Demirbaş, 2020: 242). Başka çalışmalarda ise şüpheli sıfatındaki yabancı turistler(Çalışkan ve Mencik, 2018) ve sanık sıfatındaki yabancı turistler(Aktaş vd., 2014) şeklinde kullanımlara rastlanmıştır.

Yukarıda yer verilen açıklamalar doğrultusunda bakıldığında yabancı suçluluğu kavramının tek yönlü olması, yabancı kavramının basit ve net sınırlarının olması, geçici koruma statüsündeki kişilerin göç kapsamında olmamasına rağmen yabancı olması ve hali hazırda istatistiklerin yabancılarla ilgili

tutulması yabancı suçluluğu kavramının daha uygun olduğunun sebeplerini şu şekilde açıklamak mümkündür.

- Yabancı suçluluğu tek yönlü bir kavramdır. Yabancı suçluluğu denildiğinde bu ifadenin sadece yabancılar tarafından işlenen suçları kapsadığını söylemek mümkündür. Göç ve suç ilişkisi ifadesinin yabancı mağduriyetini de kapsayacak şekilde kullanımı mümkün olmasına rağmen yabancı suçluluğu sadece yabancı failer tarafından işlenen suçları ifade etmek için kullanılabilir.
- Yabancı kavramının sınırları nettir. Yabancı kavramı, göç kelimesini tanımlamakta karşılaşılan muğlaklık ve kavram çeşitliliğiyle kıyaslandığında daha basit ve açık bir şekilde tanımlanmaktadır. Bu yönüyle bakıldığında yabancı suçluluğu ifadesi kapsamında değerlendirilebilecek olayları, failin vatandaşlık statüsünü dikkate alarak sınıflandırmak daha kolaydır. Yabancı kelimesi de sözlükte birçok anlama gelse bile hukuki bir tanım olarak sınırlarının belirlenmiş olması yabancı suçluluğu ifadesinin tercihine imkan sunmaktadır.
- Geçici koruma altındaki Suriyeliler “göç” tanımına dahil olmasalar bile yabancıdırlar. Kanundaki göç tanımlaması, Suriyelilerin hukuki statüsünü de ifade eden geçici korumayı kapsamadığı için hukuki tanımlamaya göre geçici koruma altında bulunanlar, kanundaki göç tanımına dahil değildir. Bu açıdan bakıldığında Suriyelilerin Türkiye’ye gelişi ve kalışı göç kavramının kanuni tanımına dahil olmadığı için Suriyelilerle ilgili çalışmalarda “göç” kelimesini kullanmak hukuken doğru değilken yabancı kelimesini kullanmak doğrudur.
- Hali hazırda tutulan istatistikler “yabancı” ayrımını gözetmektedir. Yabancı suçluluğunun gerçek boyutlarıyla tespit edilebilmesi için suç istatistiklerinde aynı tanımın benimsenerek ortak bir veri oluşturulmasının önemi büyüktür (Anderson ve Blinder, 2019: 2). Hali hazırda Adalet Bakanlığı tarafından açıklanan istatistiklerde failer, Türk vatandaşları ve yabancılar olarak ikiye ayrılmaktadır. Yabancılar ise uyruklarına göre alt gruplara ayrılmamaktadır. 2017, 2018 ve 2019 yılına ait yabancı şüpheli, sanık ve mahkum sayıları aşağıda yer almaktadır. Aşağıdaki tablolardan görüleceği üzere yabancı suçluluğunun sayısal gelişimini görmek mümkün olmasına rağmen bu sayılara göç veya göçmen kavramları esas alınarak hali hazırda ulaşmak mümkün değildir.

Tablo 1: Soruşturma Evresinde Uyruğuna Göre Şüpheliler

	Soruşturma Evresinde Uyruğuna Göre Şüpheliler			
	Türk		Yabancı	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
2017	6.587.333	1.120.342	123.154	26.635

2018	7.394.778	1.284.085	176.513	36.640
2019	7.656.346	1.349.668	228.509	46.851

Kaynak: Adalet Bakanlığı, 2018:50; 2019:50; 2020:50.

Tablo 2: Ceza Mahkemelerinde Uyuşuna Göre Sanıklar

	Ceza Mahkemelerinde Uyuşuna Göre Sanıklar			
	Türk		Yabancı	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
2017	3.264.000	408.428	93.909	18.508
2018	3.624.348	430.345	115.203	21.286
2019	3.784.815	461.236	138.371	24.897

Kaynak: Adalet Bakanlığı, 2018: 90; 2019: 90; 2020: 90.

Tablo 3: Genel Mahkumiyet Kararı

	Mahkumiyet Kararı			
	Türk		Yabancı	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
2017	1.357.856	75.725	16.330	2.175
2018	1.820.955	104.741	27.512	3.593
2019	1.926.848	119.682	32.068	3.776

Kaynak: Adalet Bakanlığı, 2018: 100; 2019: 100; 2020: 100.

Yabancı suçluluğu tartışılırken turistler, kayıt dışı bulunanlar, yabancı öğrenciler, belirli bir statüye tabi olarak gelen yabancılar gibi birçok alt grup bulunmaktadır(Demirbaş, 2020: 243). Göç raporu incelendiğinde Türkiye’de Suriyeliler dışında da çok sayıda yabancı olduğu görülmektedir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) tarafından göçle ilgili olarak kurumun internet sayfasında 2013, 2014, 2015 ve 2016 yıllarında yıllık göç raporu isimli yayınlar yapılmıştır. İnternet üzerinden erişim yapılabilen en son tarihli göç raporu 2016 yılına ait olduğu için bu kısımda yapılacak incelemelerde en son tarihli rapordan faydalanılmıştır. 2005-2016 yılları arasında Türkiye’ye giren yabancı sayısı

yıllık yirmi milyon ile otuz beş milyon arasında değişmektedir(GİGM, 2017: 31). Yine 2016 yılı verilerine göre 18.294 kişinin ülkeye girişine izin verilmemiştir. Bu kişilerin geri çevrilme nedeni olarak giriş yasağı, vizesiz seyahat, geçersiz belge, sahtecilik, vize ihlali gibi adli ve idari yaptırım gerektiren olaylar bulunmaktadır(GİGM, 2017: 33). 2016 yılında 461.217 kişinin ikamet izni bulunduğu belirtilmiştir(GİGM, 2017: 38). İkamet izni bulunan yabancıların uyruk sıralaması en yüksekten düşüğe Irak, Suriye, Azerbaycan, Türkmenistan, Rusya, Afganistan, Gürcistan, Özbekistan, İran, Ukrayna yer almaktadır(GİGM, 2017: 39). 2016 yılında 56.591 yabancıların çalışma izni bulunduğu belirtilmiştir(GİGM, 2017: 51). Yakalanan düzensiz göçmen sayısı 174.466 kişidir(GİGM, 2017: 57). 282.518 kişi uluslararası koruma başvurusunda bulunmuştur(GİGM, 2017: 72). Uluslararası koruma başvurusu yapan yabancılar Irak, Afganistan ve İran ilk üç sırada yer almaktadır(GİGM, 2017: 73).

5. SONUÇ

Göçün, suçluluk yönünden toplum hayatındaki etkileri tartışılmaya devam etmektedir. Türkiye uzun bir dönemdir göç almasına rağmen Suriyelilerin kısa bir zaman dilimi içinde Türkiye'ye gelerek farklı illerde yaşamaya başlamasından dolayı Suriyeli failer tarafından işlenen suçlar da dahil olmak üzere yabancılar tarafından işlenen suçlara gündemde sıkça yer verildiği görülmektedir. Göç hareketlerinin yaygınlaşması beraberinde suçluluk ve yabancılaşma ilişkisi hakkında yapılan çalışmaları artırdığı gibi Suriyelilerle ilgili çalışmalarda göç ve suç, göç ve suç ilişkisi, göçmen ve suç ilişkisi, göç ve güvenlik gibi farklı kavramların tercih edildiği görülmektedir. Göç ve suç ilişkisi kavramı tercih edilirken ülkemizdeki mevzuat, istatistik sistemi gibi dinamikler yerine yabancı kaynakların etkisinde kalarak bu kavramın hatalı tercümesinin yaygınlaştığı değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak “göç ve suç” kavramının yabancı suçluluğundan daha genel bir anlama sahip olduğu açıktır. Göç ve suç ilişkisi kavramının, yabancılar tarafından işlenen suçların yanı sıra yabancılara karşı işlenen suçları, yani yabancı mağduriyetini de kapsayabilecek şekilde de kullanılması mümkündür. Göç konusunda yapılmış çalışmalarda bahsedildiği üzere göçle ilgili birçok alt kavramın türetildiği için göç ve suç ilişkisi kavramında muğlaklık olabilmektedir. Ayrıca göç kavramının yasal tanımı, geçici koruma statüsündeki Suriyelileri de kapsamamaktadır. Yabancı kavramı, Suriyelileri de kapsayan çatı bir kavram olduğu için yabancı suçluluğu da Suriyeliler tarafından işlenen suçların ötesinde tüm yabancılar tarafından işlenen suçları ifade etmektedir. Suriyeliler, göç tanımına dahil olmasa bile her durumda yabancı statüsündedir. Yabancı suçluluğunun tek yönlü bir kavram olarak kavram sınırları net, geçici koruma statüsündeki kişileri de kapsadığı ve hali hazırdaki kanunla ve istatistiklerle uyumlu olduğu için Suriyelilerle ilgili çalışmalarda göç ve suç ilişkisi yerine yabancı

suçluluğu kavramının Türkçe olarak yapılacak çalışmalarda kullanılmasının daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

6. KAYNAKÇA

Adalet Bakanlığı. (2018). *Adalet istatistikleri 2017*.
https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/2382019090152Adalet_ist_2017.pdf
sayfasından erişilmiştir.

Adalet Bakanlığı. (2019). *Adalet istatistikleri 2018*.
https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1792019103654adalet_ist_2018.pdf
sayfasından erişilmiştir.

Adalet Bakanlığı. (2020). *Adalet istatistikleri 2019*.
https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1092020162733adalet_ist-2019.pdf
sayfasından erişilmiştir.

Akıncı, F. (2004). *Kriminoloji*. 4. Bası, İstanbul: Beta.

Aktaş, S. P., Polat, S. & Halis, M. (2014). İstanbul'a gelen yabancı turistlerin sanık olarak müdahil oldukları asayiş suçlarına yönelik bir araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 105-127.

Anderson, B. & Blinder, S. (2019). *Who counts as a migrant? Definitions and their consequences*, 18 Ekim 2020 tarihinde <https://migrationobservatory.ox.ac.uk/wp-content/uploads/2017/01/Briefing-Who-Counts-as-a-Migrant-Definitions-and-their-Consequences.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Artuk, M. & Alşahin, M. (2018). *Kriminoloji*, 2. Baskı, Adalet: Ankara.

Bui, H. (2009). Immigration and crime. Mitchell Miller(Ed.), *21st century criminology a reference handbook* içinde (ss. 173-181). Sage.

Çağlar, T. (2018). Göç çalışmaları için kavramsal bir çerçeve. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 26-49.

Çalışkan, M. & Mencik, Y. (2018). İstanbul'a gelen yabancı turistlerin şüpheli olarak müdahil oldukları suçların türleri ve sayılarının karşılaştırılması. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 66, 71-81.

Demirbaş, T. (2020). *Kriminoloji*. 7. Baskı, Seçkin: Ankara.

- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü(GİGM). (2017). 2016 Türkiye göç raporu. https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf sayfasından erişilmiştir.
- İskân Kanunu, *T.C. Resmi Gazete*. 26/09/2006. 26301.
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji sözlüğü*. (O. Akınhay & D. Kömürcü, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat.
- Miller, M. (2009). Criminology as social science. Mitchell Miller(Ed.), *21st century criminology a reference handbook* içinde (ss. 2-9). Sage.
- Türk Ceza Kanunu(TCK). *T.C. Resmi Gazete*.12/10/2004. 25611.
- Türk Dil Kurumu. (2021a). Göç. *Güncel Türkçe sözlük*, 12 Şubat 2021 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (2021b). Suç. *Güncel Türkçe sözlük*, 10 Mart 2021 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu. (2021c). Yabancı. *Güncel Türkçe sözlük*, 18 Mayıs 2021 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Türk Vatandaşlığı Kanunu, *T.C. Resmi Gazete*. 12/06/2009. 27256.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu(YUKK). *T.C. Resmi Gazete*. 11/04/2013. 28615.